

RAAP-NOTITIE 672 (herziene eindversie)

Huis Het Oude Wezeveld te Twello

Gemeente Voorst

Een inventariserend archeologisch onderzoek

Colofon

Opdrachtgever: 't Schoutenhuis b.v.

Titel: Huis Het Oude Wezeveld te Twello, gemeente Voorst; een inventariserend archeologisch onderzoek

Status: herziene eindversie

Datum: mei 2004

Auteur: drs. P.A.M.M. van Kempen

Bestandsnaam: L:\QXPress\Notities\2004\WETW\N0672-WETW.qxd

Projectcode: WETW

Projectleider: drs. P.A.M.M. van Kempen

Projectmedewerker: H. Ringenier

ARCHIS-waarnemingsnummer: 143793

Autorisatie: drs. J.W.H.P. Verhagen

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

telefoon: 020-463 4848

Zeeburgerdijk 54

telefax: 020-463 4949

1094 AE Amsterdam

E-mail: raap@raap.nl

Postbus 1347

1000 BH Amsterdam

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2004

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

In opdracht van 't Schoutenhuis b.v. heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau een inventariserend archeologisch onderzoek uitgevoerd op een gedeelte van het terrein van het voormalige kasteel Het Oude Wezeveld in de gemeente Voorst. Het onderzoeksgebied ligt ten noordwesten van het dorp Twello. Het te onderzoeken gebied betreft globaal de locatie van de bijgebouwen van de hoeve Het Oude Wezeveld. Aanleiding voor het onderzoek is het voornemen om Huis Het Oude Wezeveld en één bijgebouw te (her-)bouwen. Doel van het onderzoek is het in kaart brengen van de archeologische resten in het gebied. Tevens dient onderzocht te worden in hoeverre archeologische resten bij de bouw van de stallen, ligboxen en dergelijke zijn verstoord. De resultaten van onderhavig onderzoek kunnen richtinggevend zijn voor de aard en locatie van de herbouw van het kasteel.

In het onderzoeksgebied kunnen, op basis van de oudste vermelding van het geslacht Wesevelde, archeologische resten vanaf de Late Middeleeuwen voorkomen. Gedacht kan worden aan grondsporen, zoals paalkuilen, greppels, waterputten en dergelijke. Deze grondsporen zullen zich als verkleuringen in de natuurlijke ondergrond aftekenen. In het zuidwestelijke deel van het onderzoeksgebied bevinden zich de resten van de voormalige, gedempte gracht. Aangezien het onbekend is of in de Middeleeuwen een huis op het terrein stond, is het mogelijk dat zich in het onderzoeksgebied ook funderingsresten (van een middeleeuws kasteel) bevinden. Op basis van onderhavig onderzoek worden, met uitzondering van de in 1870 gesloopte hooiberg, geen funderingen van Huis Het Oude Wezeveld uit de 18e eeuw in het onderzoeksgebied verwacht. Archeologische resten van eventuele oude bijgebouwen (bouwhuizen) worden, indien deze ooit aanwezig waren, aan de oost- en/of zuidoostzijde van het voormalige landhuis verwacht. Op basis van onderhavig onderzoek kon hierover echter geen uitsluitsel gegeven worden: deze zone valt namelijk buiten het onderzoeksgebied. Een aanvullend archeologisch onderzoek in de vorm van geofysische metingen in combinatie met een booronderzoek kan hier uitsluitsel over geven.

Uit onderhavig onderzoek blijkt dat een groot deel van de bodem in het onderzoeksgebied verstoord is door diepe ingravingen (tot circa 2,0 m -Mv) ten behoeve van de aanleg van kelders: de natuurlijke ondergrond bevindt zich op circa 1,05 m -Mv. Daarnaast is de bodem op veel plaatsen lokaal verstoord door de aanleg van poeren en funderingen.

Het booronderzoek leverde, met uitzondering van 1 boring buiten het onderzoeksgebied waarin op de funderingen van Huis Het Oude Wezeveld werd gestoten, geen concrete aanwijzingen op voor de aanwezigheid van archeologische resten. Wel is in alle boringen een geringe hoeveelheid puin gevonden.

Uit onderhavig onderzoek blijkt dat een eventuele herbouw het beste binnen het onderzoeksgebied kan plaatsvinden. Ondanks het feit dat zich hier nog archeologische resten in de bodem kunnen bevinden, is de verwachting dat deze door de verschillende bodemverstoringen uit de 20e eeuw sterk aangetast zijn. Omdat de funderingsresten van Huis Het Oude Wezeveld zich direct ten oosten van het onderzoeksgebied (de ligboxstallen) in de bodem bevinden, wordt aanbevolen om de herbouw niet oostelijker dan de mestgang (diepe ingraving) van het in 1976 gebouwde deel van de ligboxenstal te plaatsen. Het nieuw te bouwen huis kan in het verlengde van de toegangslaag (zichtas) worden aangelegd.

Aanbevolen wordt om de sloop van de huidige opstallen (met name de funderingen) en de graafwerkzaamheden ten behoeve van de nieuwbouw onder archeologische begeleiding te laten plaatsvinden. Voorts wordt aanbevolen om het gehele terrein (binnen de voormalige grachten) op te nemen op de Archeologische Monumentenkaart (AMK) van den provincie Gelderland als een terrein van hoge archeologische waarde. Op basis van de resultaten van een eventueel archeologisch onderzoek naar de resten van het kasteel kan het terrein mogelijk opgewaardeerd worden tot een terrein van zeer hoge archeologische waarde. Aanbevolen wordt om het terrein van het voormalige huis Het Oude Wezeveld zodanig in te richten dat duurzaam behoud van de archeologische resten wordt gegarandeerd. Eventuele graafwerkzaamheden die hieruit voortvloeien, dienen onder archeologische begeleiding plaats te vinden. Gekozen kan worden om het terrein van Huis Het Oude Wezeveld in de toekomst een toeristisch-recreatieve functie te laten vervullen. Tot slot wordt aanbevolen om de huidige boerderij aan een uitgebreid bouwhistorisch onderzoek te onderwerpen.

1 Inleiding

In opdracht van 't Schoutenhuis b.v. heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau een inventariserend archeologisch onderzoek uitgevoerd op een gedeelte van het terrein van het voormalige kasteel Het Oude Wezeveld in de gemeente Voorst (figuur 1). Het onderzoeksgebied ligt ten noordwesten van het dorp Twello. Het te onderzoeken gebied betreft globaal de locatie van de bijgebouwen van de hoeve Het Oude Wezeveld. In het onderzoeksgebied bevinden zich een ligboxstal, varkensstallen, een mestopslag en een garage/werkplaats. De rest van het gebied is hoofdzakelijk verhard/bestraat. Het onderzoeksgebied heeft een oppervlakte van circa 0,2 ha (45 bij 45 m).

Aanleiding voor het onderzoek is het voornemen om Huis Het Oude Wezeveld met één bijgebouw ('koetshuis') te (her-)bouwen. Vooraf is gesteld dat de archeologische waarden bij een eventuele herbouw zoveel mogelijk ontzien moeten worden. Er is daarom voor gekozen om die locatie binnen het omgrachte terrein te onderzoeken waarvan verwacht wordt dat de archeologische waarden daar al het meest verstoord zullen zijn. Herbouw op die plek zal naar verwachting de minste schade toebrengen aan de archeologische waarden. Doel van het onderzoek is het in kaart brengen van de archeologische resten in het gebied. Tevens dient onderzocht te worden in hoeverre archeologische resten bij de bouw van de stallen, ligboxen en dergelijke zijn verstoord. De resultaten van onderhavig onderzoek kunnen richtinggevend zijn voor de aard en locatie van de herbouw van het kasteel.

Het inventariserend archeologisch onderzoek is uitgevoerd volgens de hiervoor geldende normen en richtlijnen die zijn vastgelegd in het Handboek ROB-specificaties (Brinkkemper e.a., 1998). RAAP Archeologisch Adviesbureau en de door RAAP toegepaste procedures zijn goedgekeurd door het College voor de Archeologische Kwaliteit (CvAK), de instelling die het beheer heeft over de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA; Voorbereidingscommissie Kwaliteitszorg Archeologie, 2001).

Zie tabel 1 voor de dateringen van de in dit verslag genoemde archeologische perioden. Enkele vaktermen worden achter in deze notitie beschreven (zie verklarende woordenlijst).

2 Methoden

2.1 Bureauonderzoek

Het veldonderzoek is voorafgegaan door een bureauonderzoek. Tijdens dit onderzoek zijn diverse gegevens over het onderzoeksgebied bestudeerd. Op deze wijze wordt inzicht verkregen in de historische ontwikkeling van het terrein. Tevens kan zo'n onderzoek informatie opleveren over de ligging en omvang van gebouwen en andere structuren. Dit is van belang voor de planning van het veldwerk en de interpretatie van de resultaten daarvan. Naast de bestudering van historische gegevens over het kasteel werden archeologische, bodemkundige en landschappelijke gegevens verzameld. Ten behoeve van het onderzoek zijn de volgende bronnen geraadpleegd:

- Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000. Blad 33 West Apeldoorn en Blad 33 Oost Apeldoorn (Eilander, Pape & Van Oosten, 1979);
- de databestanden van het ARChEologisch Informatie Systeem (ARCHIS) van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB) te Amersfoort;
- Nieuwe Perfecte Kaerte van D'IJssel-stroom met een gedeelte van de Veluwe, 1629 (Claes Jansz. Visscher);
- Topografische Kaart van de Veluwe en Veluwe-Zoom door M.J. de Man, 1802-1812 (Canaletto, 1981);
- de Topografische en Militaire topografische kaart van het Koninkrijk der Nederlanden (1830-1855), schaal 1:50.000 (Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1990);
- Chromotopografische kaart des Rijks, schaal 1:25.000: blad no. 394 Deventer (verkend in 1865. Herzien in 1907, ged. herzien in 1911; ROBAS Producties, 1989);
- de kadastrale minuut van 1832. Gemeente Twello, sectie A genaamd de Perkelaar, Derde Blad van no. 384 tot no. 468, schaal 1:2.500. Opgemeten door G. de Hartog landmeter v/d Eerste Klasse (Van der Hoek, Van Eck & Schut, 2003);
- Gemeente Twello kadastrale Hulpkaart 78, schaal 1:2.500, 1870;
- Gemeente Twello Hulpkaart s-4: 657 stichting schuur, schaal 1:2.500, 1917;
- Bestaande en nieuwe plattegrond van de boerderij Oude Wezeveldseweg 18 te Twello, 1931 (dossier RDMZ);
- Bestaande en nieuwe voorgevel van de boerderij Oude Wezeveldseweg 18 te Twello, 1931 (dossier RDMZ);
- Plan voor het Bouwen van varkenshokken voor rek. van W. Kuttschrütter Oude Wezeveldseweg no. 18 Twello, schaal 1:100, juli 1953 (Gebr. Horstink, Twello);
- Plan voor de bouw van een fok- annex jongveeststal voor de heer F.S. Kuttschrütter te Twello Oude Wezeveldseweg 18, schaal 1:100 mei 1967 (Gebr. v/d Belt n.v., Twello);

- Open Veldschuur 11 x 12 mtr., schaal 1:100, tek.no. 2533 (timmerfabriek Vermeulen N.V., Mill);
- Plan voor de bouw v.e. ligboxenstal v.r. van de heer F Kuttschrütter Oude Wezeveldseweg 18, Twello, schaal 1:100, maart 1972 (G.A. Cents aannemers bedrijf, Haarle);
- Uitbreiding veestal aan de Oude Wezeveldseweg 18 Twello, schaal 1:100, 1976 (Aannemersbedrijf Jansen, Teuge);
- Te bouwen garage aan de Oude Wezeveldseweg 18, schaal 1:100, 1976 (aannemersbedrijf Jansen, Teuge);
- Betonnen mestopslag silo, silo systeem 750, klein beheer, schaal 1:50, 1987 (aannemersbedrijf J.G. Tibben, Mariënheem);
- Literatuur met betrekking tot (de omgeving) van Het Oude Wezeveld (zie literatuurlijst).

2.2 Veldonderzoek

Booronderzoek

Booronderzoek is uitgevoerd om inzicht in de opbouw van de bodem in het onderzoeksgebied te krijgen. Bij het booronderzoek worden in de regel zowel archeologische, geologische als bodemkundige verschijnselen geregistreerd. De boringen zijn wat betreft de bovenste 1,20 m uitgevoerd met een zogenaamde Edelmanboor met een diameter van 7 cm. Vervolgens is geboord met een gutsboor met een diameter van 3 cm.

Tijdens het onderzoek zijn 7 boringen verricht. Alle boringen zijn in het veld op een veldkaart ingetekend en het bodemprofiel is aan de hand van een standaardformulier onder andere conform NEN 5104 beschreven (Nederlands Normalisatie-Instituut, 1989). Genoteerd zijn onder andere de diepte, textuur, kleur en samenstelling van bodemverschijnselen en de aan- of afwezigheid van archeologische indicatoren (zoals aardewerk, bot en baksteen). Na het boren zijn de boorgaten zorgvuldig dichtgemaakt. Door middel van waterpassen is van elke boring de hoogte ten opzichte van NAP bepaald. Hiertoe is gebruik gemaakt van de NAP-bout met nummer 33E-160 in de zuidelijke gevel van de boerderij Het Oude Wezeveld, Wezeveldseweg 18 te Twello (hoogte 6,070 m +NAP).

3 Resultaten

3.1 Bureauonderzoek

Landschap

In bodemkundig opzicht bestaat de bodem op het terrein uit laarpodzolgronden bestaande uit lemig fijn zand met grondwatertrap VI (Eilander, Pape & Van Oosten, 1979: code cHn23).

Archeologie en historie

Van het terrein van Huis Het Oude Wezeveld zijn vooralsnog geen vondsten bekend. Het terrein staat niet vermeld op de Archeologische Monumentenkaart van de provincie Gelderland (AMK-Gelderland).

In 1356 wordt een Johan van Wesenvelde genoemd; vermoedelijk was hij de eigenaar van het landgoed Wezenveld (Harenberg, 1978). In de 16e eeuw behoorde het landgoed toe aan het geslacht Van Cuyne, later aan het geslacht van Eenschote (Zandstra, 1960). Het landgoed vererfde vervolgens op Henriëtte Aleida Doys van het Wezeveld. Het is onbekend hoe het huis er in de Middeleeuwen uitzag. Misschien bestond het slechts uit een boerderij. Dat het huis indertijd niet van grote betekenis was, kan mogelijk afgeleid worden uit de kaart van Claes Jansz. Visscher uit 1629. Op deze kaart staat het Wezeveld, in tegenstelling tot de andere kastelen en buitenplaatsen in Twello, niet aangegeven. Het landgoed is sinds de aankoop door Otto Ernst van Hövell in 1705 in bezit van de familie Van Hövell ('t Schoutenhuis, 2002). Otto mocht zich door de aankoop heer tot Wezeveld noemen.

Vanaf 1856 stond Huis het Wezeveld leeg en werd het alleen nog als jachthuis gebruikt. Bij het huwelijk van Clemens baron van Hövell van Wezeveld en Westerflier met de jonkvrouwe Elisabeth de Kuijper in 1870, zou één van haar huwelijksvoorwaarden zijn geweest, dat er een nieuwe villa moest worden gebouwd dichtbij de straatweg te Twello. In 1870 werden het oude huis en de hooiberg afgebroken en werd het in 1869 gebouwde huis Het Wezeveld nabij het dorp Twello betrokken. Dit huis bestaat tegenwoordig nog steeds. Het voormalige huis Het Wezeveld werd vanaf die tijd Het Oude Wezeveld genoemd. Van Huis Het Oude Wezeveld zijn enkele afbeeldingen van kort voor de afbraak in 1870 bekend (figuur 2). De situatie kort voor de sloop is ook weergegeven op de kadastrale hulpkaart uit dat jaar. Deze kaart komt overeen met de kadastrale minuut uit 1832 (zie figuur 3: de kadastrale hulpkaart geprojecteerd op de huidige topografie). Huis Het Oude Wezeveld was een rechthoekig landhuis met aan de zuidwestzijde een torenachtige (?) uitbouw. Op de afbeeldingen is te zien dat het huis, met uitzondering van de

vensters die in het begin van de 19e eeuw zijn vervangen, een 18e eeuws uiterlijk heeft. Aanwijzingen hiervoor zijn het sobere uiterlijk van het landhuis en het gebogen, halfcirkelvormige fronton in de middenpartij (ingangspartij; Van der Wijck, 1982: 88-89). Een dergelijk fronton werd hoofdzakelijk in het begin van de 18e eeuw met name in Gelderland en Overijssel toegepast. Voorbeelden hiervan zijn te vinden bij het huis Zwaluwenburg bij 't Harde, huis Het Onstein bij Vorden en huis de Poll bij Voorst. Waarschijnlijk werd het oude huis (kasteel) in 1705 bij de aankoop door Otto Ernst van Hövell verbouwd of bouwde hij een geheel nieuw landhuis. De verbouwing of nieuwbouw was blijkens een wapenstein in 1726 gereed. Deze wapenstein is tegenwoordig in het voormalige koetshuis ingemetseld, maar bevond zich oorspronkelijk boven de deur van het landhuis. Het koetshuis (met stalgedeelte) lag ten zuidwesten van het voormalige landhuis en is tegenwoordig nog aanwezig. Dit koetshuis is een Rijksmonument (RDMZ, monumentnummer 38094). Op basis van de vensters en de symmetrische opzet van de voorgevel kan het koetshuis de 18e eeuw gedateerd worden. Waarschijnlijk werd het koetshuis samen met het landhuis gebouwd. Het is mogelijk dat het koetshuis oorspronkelijk ouder is. Een nader bouwhistorisch onderzoek kan uitkomst bieden. In 1931 is het koetshuis verbouwd tot (woon-)boerderij. Toen werd ook de wapenstein in de voorgevel van de boerderij gemetseld.

Opmerkelijk is het feit dat op de kaart van De Man uit 1802-1812 voor het huis (oostzijde), aan weerszijden van de zichtlijn van de toegangslaan, 2 bouwhuizen zijn afgebeeld (niet afgebeeld, zie dossier RDMZ). Deze situatie komt in het geheel niet overeen met die op de kadastrale minuut van 1832 (of 1870; zie figuur 3). Hierop wordt slechts ten zuidwesten van Huis het nog bestaande koetshuis afgebeeld. Als De Man de werkelijke situatie heeft weergegeven, dan zouden de bouwhuizen ten oosten van het landhuis tussen 1812 en 1832 gesloopt moeten zijn en dateert de huidige boerderij (koetshuis) van na 1812. Op basis van het uiterlijk van het laatstgenoemde gebouw lijkt dit echter in de 18e eeuw gedateerd te kunnen worden. Het is mogelijk dat De Man vergeten is dit koetshuis te tekenen, maar waarschijnlijker is het dat hij niet de werkelijke situatie heeft getekend. Zijn weergave van Het Wezeveld is daarom hoogst onbetrouwbaar.

Verstoringen

Aangezien bij nieuwbouwactiviteiten in de 20e eeuw archeologische resten op het kasteelterrein beschadigd kunnen zijn, is het van belang een overzicht van deze bouwactiviteiten te geven. In 1917 werd achter (westelijk van) de boerderij (voormalig koetshuis) een nieuwe schuur annex hooiberg gebouwd. In 1953 werden aan de westzijde van deze schuur varkenshokken gebouwd. Het fundament van de varkenshokken werd op circa 2,0 m -Mv aangelegd. Deze relatief grote diepte was noodzakelijk omdat de hokken gedeeltelijk ter plaatse van de voormalige gracht werden aangelegd. Het betreft een in de eerste helft van de 20e eeuw gedempt deel van de gracht. Op figuur 3 is de voormalige grachtloop gereconstrueerd. Opgemerkt moet worden dat het overige deel van de grachten tegenwoordig nog watervoerend is. In 1967 werd ten noorden van de schuur met varkenshokken een fokstal voor varkens annex jongveestal gebouwd (figuur 3). In het noordelijke

gedeelte, onder de jongveestal, bevinden zich twee grote mengmestkelders van circa 2,0 m diep. Parallel aan de buitenmuren van de varkenshokken bevinden zich 2 mestgangen. De diepte van deze mestgangen wordt op de tekening niet vermeld. Bij de drie laatstgenoemde bouwactiviteiten zullen de resten van de in 1870 gesloopte hooiberg, indien nog aanwezig, grotendeels zijn aangetast (figuur 3). Eveneens in 1967 werd een open veldschuur (tegenwoordig gesloten) gebouwd, direct ten noorden van de stal voor jongvee (figuur 3). Deze houten schuur is gebouwd op 12 poeren die op circa 1,0 m -Mv zijn aangelegd. In 1972 werd ten noorden van de boerderij een grote ligboxenstal gebouwd. De funderingen (poeren?) van deze stal zijn op circa 1,0 m -Mv aangelegd. In het westelijke deel van de stal bevinden zich twee circa 29 m lange, 2 m brede en 1,5 m diepe mestgangen. In het zuidwestelijke deel van de stal bevindt zich een melkkelder met een omvang van circa 6 bij 2 m. De diepte is niet op de tekening aangegeven. In 1976 werd tegen het oostelijke deel van deze ligboxenstal een uitbreiding gebouwd. De fundamente (poeren?) van deze uitbouw zijn op circa 80 cm -Mv aangelegd. In deze uitbreiding bevindt zich een mestgang van circa 2,5 bij 36 m met een diepte van 1,5 m. Tegen de zuidgevel van de uitbreiding aan de ligboxenstal werd in 1976 een garage gebouwd. De funderingen van deze garage zijn op circa 80 cm -Mv aangelegd. De meest recente bouwactiviteit op het kasteelterrein vond in 1987 plaats. Toen werd een grote betonnen mestopslag met een diameter van 17,52 m aangelegd. De bodem van deze mestopslag bevindt zich op circa 1,0 m -Mv. De fundering bestaat uit betontegels die op 2,0 m -Mv zijn aangelegd.

3.2 Veldonderzoek

Booronderzoek

Tijdens het booronderzoek zijn 7 boringen gezet (figuren 3 en 4). Gemiddeld is geboord tot circa 1,8 m -Mv: minimaal tot 1,6 m -Mv (boring 7) en maximaal tot 2,0 m -Mv (boringen 3 en 6). De natuurlijke ondergrond is op circa 1,05 m -Mv aangetroffen en bestaat uit geelgrijs matig fijn (dek)zand. In geen enkele boring is een natuurlijk bodemprofiel aangetroffen. In de boringen 1 t/m 4 zijn vanaf gemiddeld 1,5 m -Mv leemlagen aangetroffen. In alle boringen is een kleine hoeveelheid puin aangetroffen. Het puin bestaat uit brokjes baksteen en mortel. In boring 7 is vanaf 50 cm -Mv op een 55 cm dikke puinlaag gestoten. Onder deze puinlaag bevindt zich relatief schoon zand. Op 1,6 m -Mv is echter op ondoordringbaar puin gestoten. Waarschijnlijk betreft het een fundering van Huis Het Oude Wezeveld (zie figuur 3). De puinlaag die boven de fundering is waargenomen kan als uitbraaksleuf aangemerkt worden. Opgemerkt moet worden dat boring 7 buiten het onderzoeksgebied is gezet.

In de boringen 1 en 6 zijn op respectievelijk 45 en 70 cm -Mv keramiekscherven aangetroffen. De scherf in boring 1 betreft een scherf industrieel wit aardewerk uit de Nieuwe tijd (NTC: 1850 tot heden). De scherf uit boring 6 betreft een scherf roodbakkerend geglaazuurd aardewerk, eveneens uit de Nieuwe tijd (NTB-NTC: 1650 tot heden). De scherven zijn niet verzameld.

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies

In het onderzoeksgebied kunnen, op basis van de oudste vermelding van het geslacht Wesevelde, archeologische resten vanaf de Late Middeleeuwen voorkomen. Gedacht kan worden aan grondsporen, zoals paalkuilen, greppels, waterputten en dergelijke. Deze grondsporen zullen zich als verkleuringen in de natuurlijke ondergrond aftekenen. Aangezien het onbekend is of in de Middeleeuwen een huis op het terrein stond, is het mogelijk dat zich in het onderzoeksgebied ook funderingsresten (van een middeleeuws kasteel) bevinden. Op basis van onderhavig onderzoek worden, met uitzondering van de in 1870 gesloopte hooiberg, geen funderingen van Huis Het Oude Wezeveld uit de 18e eeuw in het onderzoeksgebied verwacht. Archeologische resten van eventuele oude bijgebouwen (bouwhuizen) worden, indien deze ooit aanwezig waren, aan de oost- en/of zuidoostzijde van het voormalige landhuis verwacht. Op basis van onderhavig onderzoek kon hierover echter geen uitsluitsel gegeven worden: deze zone valt namelijk buiten het onderzoeksgebied. Een aanvullend archeologisch onderzoek in de vorm van geofysische metingen in combinatie met een booronderzoek kan hier uitsluitsel over geven.

Uit onderhavig onderzoek blijkt dat een groot deel van de bodem in het onderzoeksgebied verstoord is door diepe ingravingen (tot circa 2,0 m -Mv) ten behoeve van de aanleg van kelders: de natuurlijke ondergrond bevindt zich op circa 1,05 m -Mv. Daarnaast is de bodem op veel plaatsen lokaal verstoord door de aanleg van poeren en funderingen.

Het booronderzoek leverde, met uitzondering van 1 boring buiten het onderzoeksgebied waarin op de funderingen van Huis Het Oude Wezeveld werd gestoten, geen concrete aanwijzingen op voor de aanwezigheid van archeologische resten. Wel is in alle boringen een geringe hoeveelheid puin gevonden. In het uiterste zuidwestelijke deel van het onderzoeksgebied is de voormalige gracht gedeeltelijk gedempt. Gesteld kan worden dat in grachtbodems (onder het dempingsmateriaal) in het algemeen veel en goed geconserveerde archeologische resten (zoals aardewerk, maar ook voorwerpen van hout, leer en ander organisch materiaal) voorkomen. Deze resten zijn gedurende het gebruik van de gracht veelal als afval daarin gedeponeerd en als gevolg van de natte omstandigheden goed geconserveerd.

4.2 Aanbevelingen

Aanleiding voor het onderzoek is het voornemen om Huis Het Oude Wezeveld met één bijgebouw te (her-)bouwen. Uit onderhavig onderzoek blijkt dat een eventuele (her-)bouw het beste binnen het onderzoeksgebied kan plaatsvinden. Ondanks het feit dat zich hier nog archeologische resten in de bodem kunnen bevinden, is de verwachting dat deze door de verschillende bodemverstoringen uit de 20e eeuw sterk aangetast zullen zijn. Omdat de funderingsresten van Huis Het Oude Wezeveld zich direct ten oosten van het onderzoeksgebied (de ligboxstallen) in de bodem bevinden, wordt aanbevolen om de herbouw niet oostelijker dan de mestgang (diepe ingraving) van het in 1976 gebouwde deel van de ligboxenstal te plaatsen. Het nieuw te bouwen huis kan in het verlengde van de toegangslaag (zichtas) worden aangelegd.

Aanbevolen wordt om de sloop van de huidige opstallen (met name de funderingen) onder archeologische begeleiding te laten plaatsvinden. Ook graafwerkzaamheden ten behoeve van de nieuwbouw dienen archeologisch begeleid te worden. Hierbij dient er rekening mee te worden gehouden dat geen graafwerkzaamheden ten oosten van het nieuw te bouwen huis mogen plaatsvinden. Nieuw aan te brengen kabels en leidingen dienen zoveel mogelijk achter (westelijk) van de bestaande boerderij te worden aangelegd. Opgemerkt dient te worden dat ten behoeve van een eventuele archeologische begeleiding van de graafwerkzaamheden een Programma van Eisen (PvE) door een senior-archeoloog opgesteld dient te worden. Archeologische begeleiding houdt in dat er in overleg met de aannemer ruimte wordt gecreëerd om archeologische waarnemingen te verrichten zonder de voortgang van de werkzaamheden ernstig te belemmeren. De archeoloog dient ten tijde van de graafwerkzaamheden doorlopend aanwezig te zijn en de afspraken dienen bij voorkeur in de bestekken te worden vastgelegd.

Voorts wordt aanbevolen om het gehele terrein (binnen de voormalige grachten) op te nemen op de Archeologische Monumentenkaart (AMK) van de provincie Gelderland als een terrein van hoge archeologische waarde. Op basis van de resultaten van een eventueel archeologisch onderzoek naar de resten van het kasteel kan het terrein mogelijk opgewaardeerd worden tot een terrein van zeer hoge archeologische waarde.

Aanbevolen wordt om het terrein van het voormalige huis Het Oude Wezeveld zodanig in te richten dat duurzaam behoud van de archeologische resten wordt gegarandeerd. Men dient zich daarbij te realiseren dat de archeologische resten zich vlak onder het maaiveld bevinden en daardoor kwetsbaar zijn voor bodemingrepen. Daarnaast betekent dit dat vermeden moet worden dat werkzaamheden ten behoeve van inrichting en ontsluiting leiden tot beschadiging of zelfs vernietiging van deze resten. Graafwerkzaamheden ten behoeve van de inrichting van het terrein dienen daarom steeds onder archeologische begeleiding plaats te vinden. Een belangrijke voorwaarde is verder dat de ondergrondse en onzichtbare archeologische resten aan het maaiveld zichtbaar gemaakt worden, zodat een

aantrekkelijk archeologisch landschappelijk object ontstaat. Gekozen kan worden om de plattegrond van het voormalige huis Het Oude Wezeveld in het maaiveld middels ondiep wortelende struiken, bestrating en dergelijke aan te geven. Ook andere vormen van visualisatie zijn denkbaar. Daarnaast kan het gedempte zuid-westelijke deel van de gracht weer watervoerend gemaakt worden.

Gekozen kan worden om het terrein van Huis Het Oude Wezeveld in de toekomst een toeristisch-recreatieve functie te laten vervullen. In dit verband dient op het terrein op enigerlei wijze informatie verstrekt te worden over Huis Het Oude Wezeveld en haar bewoners. Hierbij kan gedacht worden aan het plaatsen van een tekstbord. Verder wordt aanbevolen eventueel nog aan te leggen fiets-/wandelpaden door de omgeving van Twello langs het terrein te leiden.

Tenslotte wordt aanbevolen om de bestaande boerderij aan een uitgebreid bouw-historisch onderzoek te onderwerpen. Op basis van een dergelijk onderzoek kan duidelijkheid verkregen worden over de bouwdatum van de boerderij. Tevens kan hieruit opgemaakt worden of op de kaart van De Man uit 1802-1812 een juiste weergave van de werkelijkheid wordt gegeven.

Literatuur

- Brinkkemper, O., e.a. (redactie)**, 1998. *Handboek ROB-specificaties*. Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, Amersfoort.
- Canaletto**, 1981. *Topografische Kaart van de Veluwe en Veluwe-Zoom door M.J. de Man 1802-1812* (facsimile). Canaletto, Alphen aan den Rijn.
- Eilander, D.A., J.C. Pape & M.F. van Oosten**, 1979. *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000. Blad 33 West Apeldoorn en Blad 33 Oost Apeldoorn*. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.
- Harenberg, J.**, 1978. *Kastelen en Landhuizen in Gelderland in oude ansichten deel 2*. Europese Bibliotheek, Zaltbommel.
- Hoek, K. van der, J. van Eck & J.W. Schut**, 2003. *Kadastrale Atlas Gelderland 1832: Twello*. Stichting Werkgroep Kadastrale Atlas Gelderland, Velp.
- Nederlands Normalisatie-Instituut**, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.
- ROBAS Producties**, 1989. *Historische Atlas Gelderland. Chromotopografische Kaart des Rijks, schaal 1:25.000*. ROBAS Producties, Den IJp.
- 't Schoutenhuis**, 2002. *Landgoed Het Wezeveld, Landgoedvisie 2002*. 't Schoutenhuis, Woudenberg.
- Vorbereidingscommissie Kwaliteitszorg Archeologie**, 2001. *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie. Eindrapport van de Vorbereidingscommissie Kwaliteitszorg Archeologie*. Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, Den Haag.
- Wijck, H.W.M. van der**, 1982. *De Nederlandse Buitenplaats; aspecten van ontwikkeling, bescherming en herstel*. Canaletto i.s.m. De Stichting Ned. Buitenplaatsen en Historische Landschappen, Alphen aan den Rijn.
- Wolters-Noordhoff Atlasproducties**, 1990. *Grote Historische Atlas van Nederland, schaal 1:50.000; Deel 3: Oost-Nederland 1830-1855*. Wolters-Noordhoff Atlasproducties, Groningen.
- Zandstra, E.**, 1960. *Kastelen en huizen op de Veluwe*. Nijgh & Van Ditmar, 's-Gravenhage.

Gebruikte afkortingen

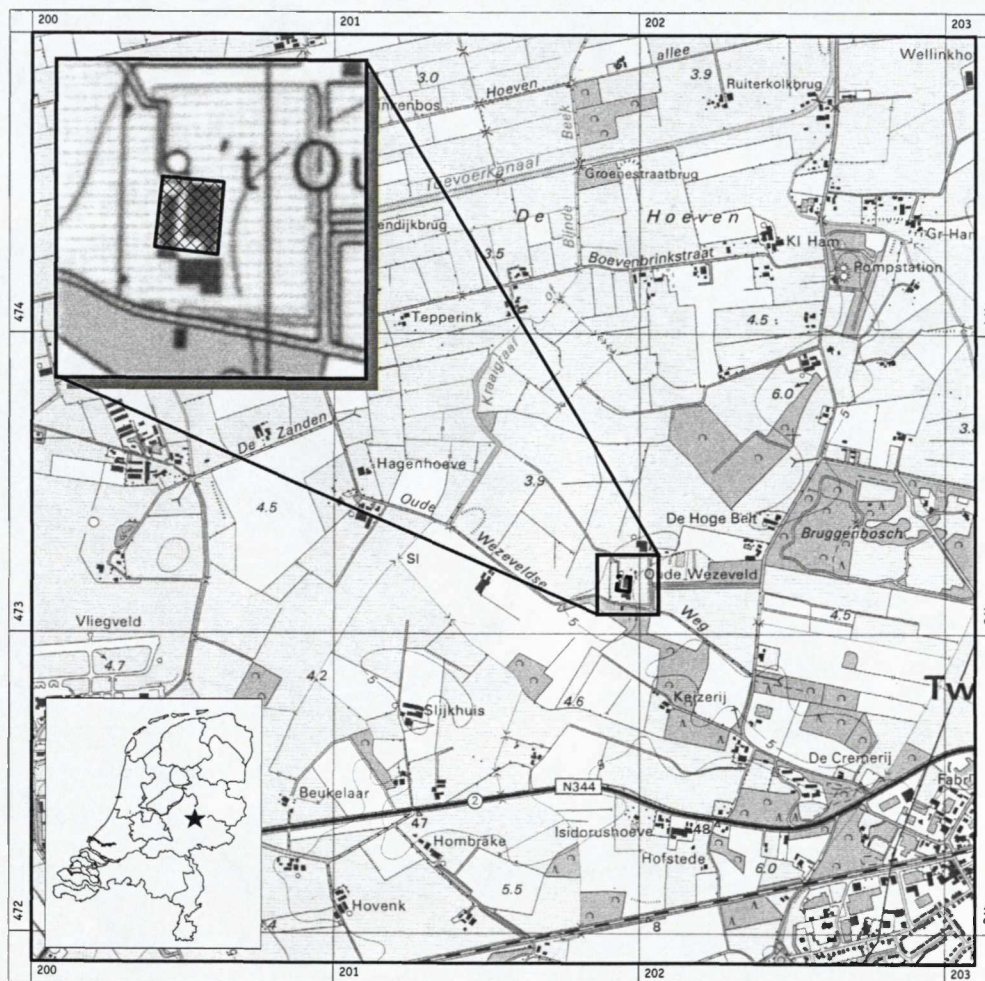
AMK	Archeologische Monumenten Kaart
ARCHIS	ARChEologisch Informatie Systeem
NAP	Normaal Amsterdams Peil
RDMZ	Rijksdienst voor de Monumentenzorg
ROB	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
-Mv	beneden maaiveld

Verklarende woordenlijst

fronton	Bekroning van een gevel, venster of ingang naar klassieke trant door een driehoekig of segmentvormig lichaam.
podzol	Bodem met een uitspoelingslaag (E-horizont) en een inspoelingslaag (B-horizont). Het proces van het uitloggen van de E-horizont en de vorming van een B-horizont door inspoeling van amorfe humus en ijzer wordt podzolering genoemd.
uitbraaksleuf	Sleuf van waaruit een fundering gesloopt is; deze ligt ter hoogte van de fundering en is gevuld met slooppuin en vormt daarom een aanwijzing voor de (voormalige) aanwezigheid van de fundering.

Overzicht van figuren en tabellen

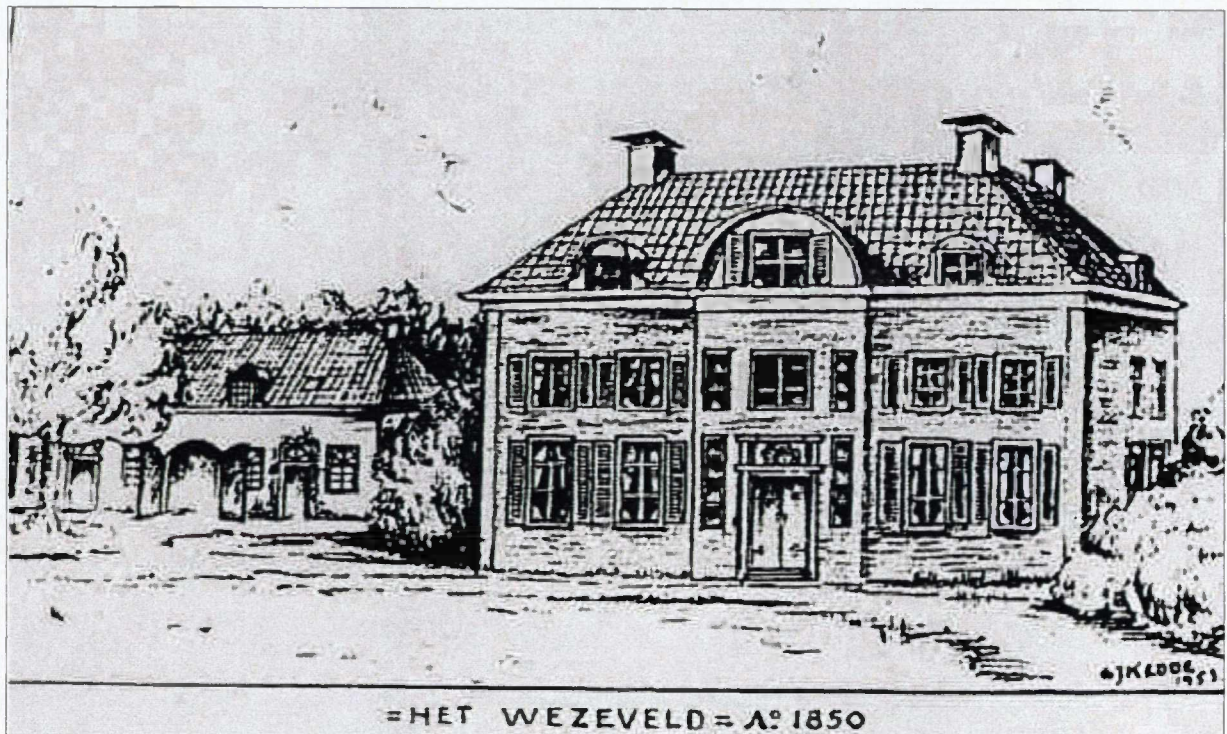
- Figuur 1.** Ligging van het onderzoeksgebied (inzet linksboven: gearceerd); inzet linksonder: ligging in Nederland (ster).
- Figuur 2.** Huis Het Oude Wezeveld omstreeks 1850 (naar een oude foto), tekening J. Kedde 1953 (dossier RDMZ).
- Figuur 3.** Resultaten van het onderzoek.
- Figuur 4.** Profielen van de boringen.
- Tabel 1.** Archeologische tijdschaal.



Figuur 1. Ligging van het onderzoeksgebied (inzet linksboven: gearceerd); inzet linksonder: ligging in Nederland (ster).

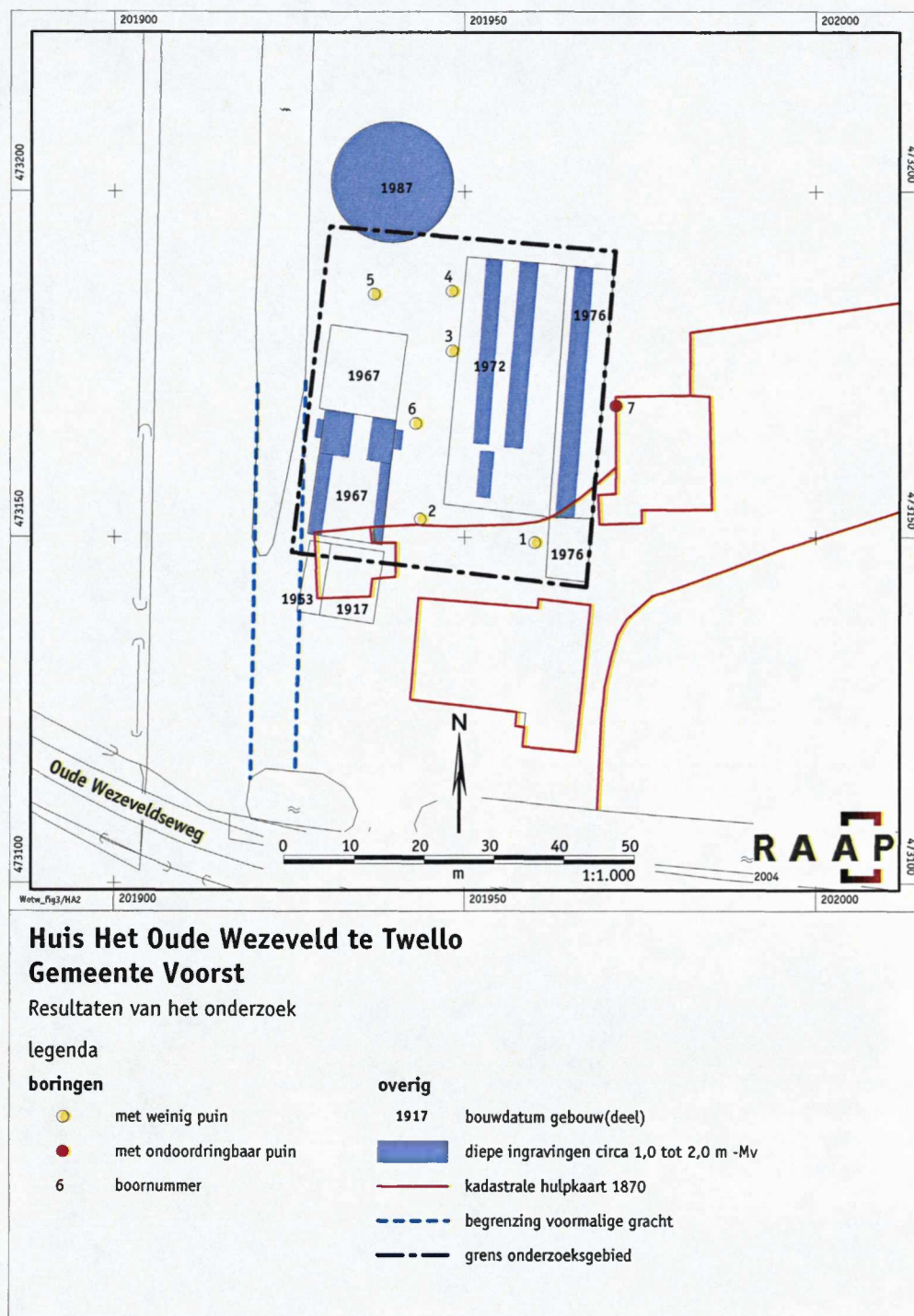
Periode	Datering			
Nieuwe tijd	1500	-	heden	
Late Middeleeuwen	1050	-	1500	na Chr.
Vroege Middeleeuwen	450	-	1050	na Chr.
Romeinse tijd	12 voor	-	450	na Chr.
IJzertijd	800	-	12	voor Chr.
Bronstijd	2000	-	800	voor Chr.
Neolithicum (nieuwe steentijd)	5300	-	2000	voor Chr.
Mesolithicum (midden steentijd)	8800	-	4900	voor Chr.
Paleolithicum (oude steentijd)	300.000	-	8800	voor Chr.

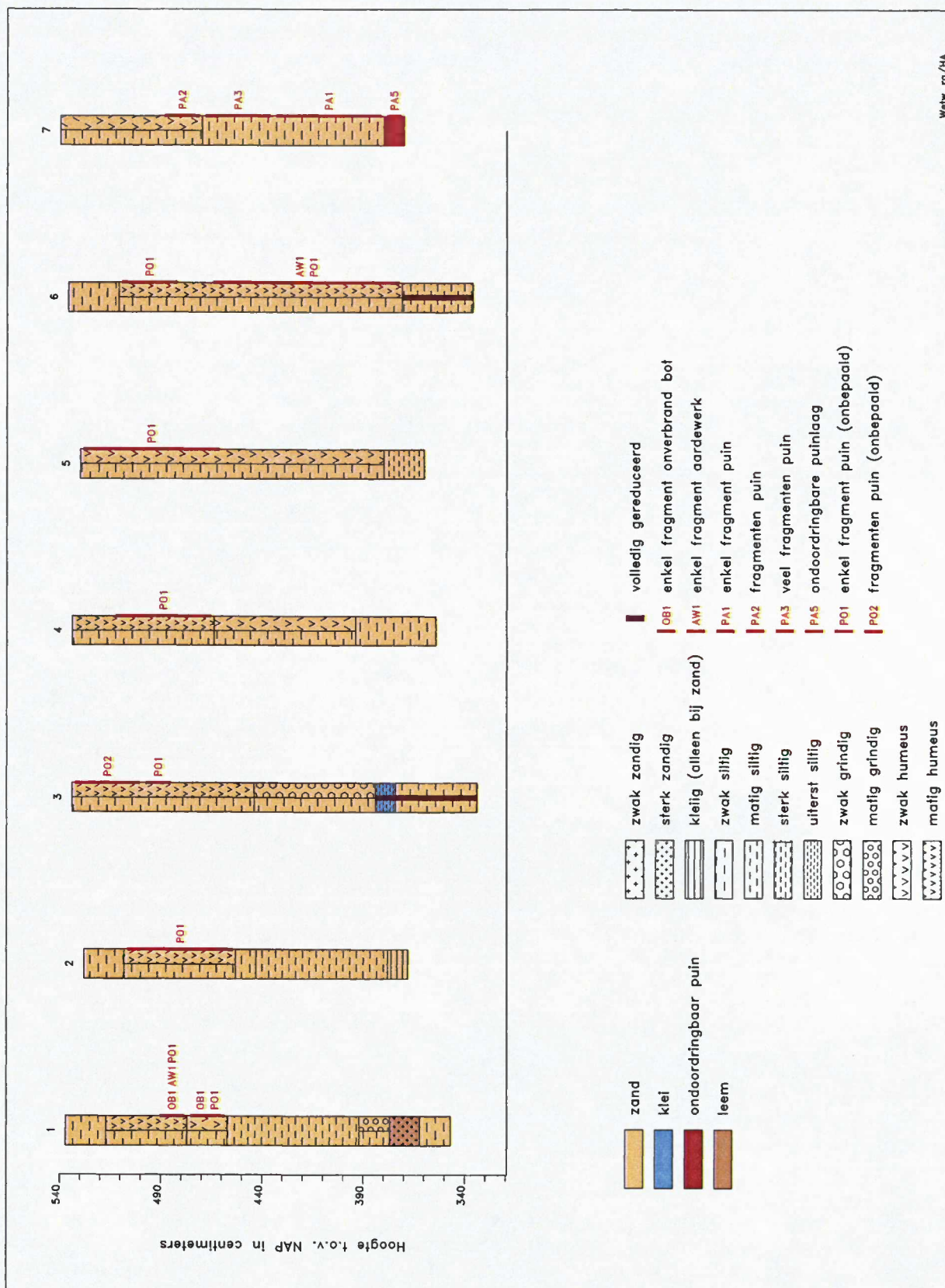
Tabel 1. Archeologische tijdschaal.



Figuur 2. Huis Het Oude Wezeveld omstreeks 1850 (naar een oude foto), tekening J. Kedde 1953 (dossier RDMZ).

Figuur 3. Resultaten van het onderzoek.





Figuur 4. Profielen van de boringen.